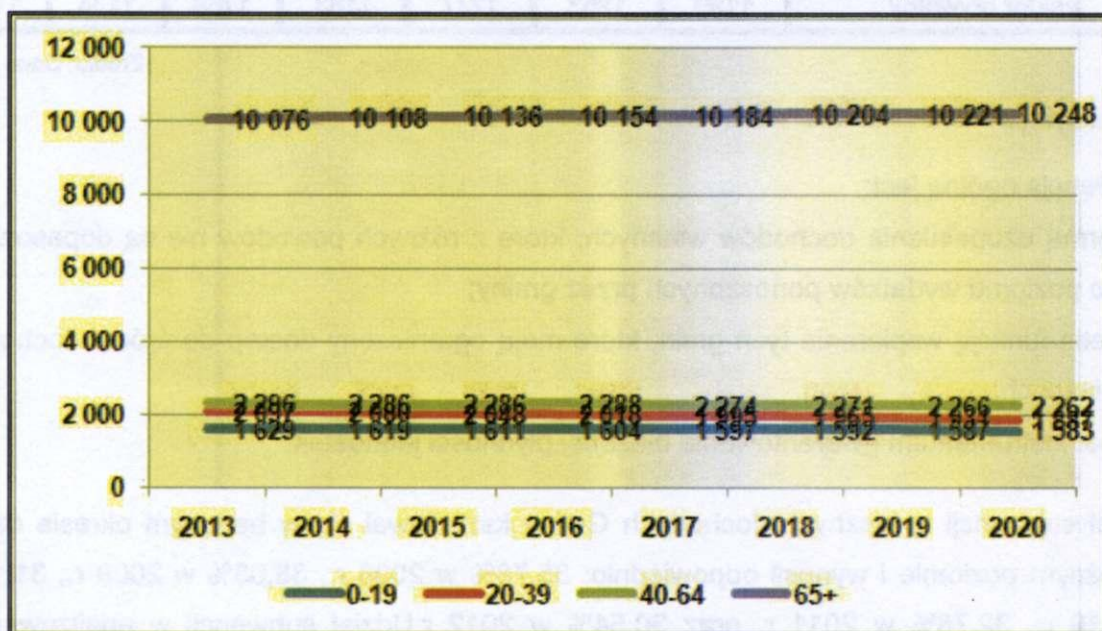

Wykres 25. Prognoza liczby ludności dla Gminy Sępólno Krajeńskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Obserwowany w ciągu ostatnich kilku lat wzrost rozwodów oraz spadek liczby zawieranych związków wpływają na zmianę wzorców tworzenia rodzin. Zapewniając rozwój gospodarczy, poprawę sytuacji materialnej rodzin, rozwój usług społecznych i przemyślaną politykę prorodzinną można wpłynąć na zmianę podejścia młodych osób do posiadania dzieci. Należy zauważyć, że spadek liczby dzieci w przyszłości będzie skutkował mniejszą liczbą uczniów w szkołach, a tym samym spadkiem przyznawanej subwencji oświatowej.

✓ Część wyrównawcza subwencji ogólnej

Część wyrównawcza subwencji finansowana jest w całości ze środków państwa.

3.5.2. Możliwości zwiększania dochodów

Samorządy powinny mieć trwałe źródła dochodów (tzw. dochody własne), które nie będą zależały od wtórnych ingerencji państwa, ale jedynie od działań i decyzji samej jst (np. co do wysokości stawek podatkowych). Chodzi tutaj o takie ukształtowanie dochodów samorządu terytorialnego, które każdej z jednostek samorządowych z osobna – niezależnie od wysokości dochodów innych jednostek – potencjalnie zapewni się dochody adekwatne do zadań (jak to definiuje Konstytucja RP), czy nawet adekwatne do zakresu uprawnień (jak to definiuje EKSL).

W celu zwiększenia dochodów własnych Gmina Sępólno Krajeńskie w badanym okresie podejmowała działania w następujących dziedzinach:

- weryfikowała miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- prowadziła systematyczną sprzedaż przekształconych terenów pod inwestycje,
- pozyskiwała środki z funduszy celowych, zarówno krajowych, jak i zagranicznych,
- zaciągała kredyty i pożyczki wyłącznie na preferencyjnych zasadach i niskich stopach procentowych,
- dokonywała kontroli wielkości nieruchomości do celów podatkowych,
- stosowała ulgi dla podmiotów tworzących nowe miejsca pracy,
- stosowała ostrożną politykę w zakresie obniżania górnych granic podatkowych,
- przekazywała grunty w użytkowanie wieczyste, najem, dzierżawę nieruchomości przeznaczonych na działalność gospodarczą,
- weryfikowała i minimalizowała liczbę i kwoty zwolnień podatkowych,
- prowadziła aktywną politykę ściągania zaległości podatkowych przy współpracy z Urzędem Skarbowym.

W celu zwiększenia dochodów własnych Gminy Sępólno Krajeńskie rekomenduje się następujące działania:

- organizować szkolenia i doradztwa dla rolników i osób prowadzących inną działalność gospodarczą, m.in. w zakresie działalności związanej z turystyką lub agroturystyką,
- przekazywać grunty w użytkowanie wieczyste, najem, dzierżawę nieruchomości przeznaczonych na działalność gospodarczą, w obszarze turystyki (z uwagi na położenie i turystyczny charakter gminy),
- opracować kompleksowy program zwiększenia liczby ludności na terenie Gminy,
- skutecznie pozyskiwać nowych inwestorów.

Tak już prowadzona polityka dochodowa oraz szukanie nowych możliwości jej rozwoju pozwoli na szybszy rozwój gospodarczy Gminy, stworzenie nowych miejsc pracy dla jej mieszkańców, a w rezultacie wzrost wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych.

3.5.3. Prognoza wydatków

Poziom wydatków gminy zależy od zakresu zadań i obowiązków, które ustawowo należą do zadań gminy.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2013 r., poz. 594) w art. 7 mówi, iż zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

- 1) ładu przestrzennego, gospodarki terenami i ochrony środowiska,
- 2) gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- 3) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- 4) lokalnego transportu zbiorowego,
- 5) ochrony zdrowia,
- 6) pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- 7) gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- 8) oświaty, w tym szkół podstawowych, przedszkoli i innych placówek oświatowo-wychowawczych,
- 9) kultury, w tym bibliotek gminnych i in. placówek upowszechniania kultury,
- 10) kultury fizycznej, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- 11) targowisk i hal targowych,
- 12) zieleni gminnej i zadrzewień,
- 13) cmentarzy gminnych,
- 14) porządku publicznego i ochrony przeciwpożarowej,
- 15) utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- 16) zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej.

Wydatki Gminy Sępólno Krajeńskie można podzielić na trzy rodzaje, co prezentuje tabela 36.

Tabela 36. Podział wydatków Gminy Sępólno Krajeńskie

WYDATKI		
Bieżące	Obsługa długu	Majątkowe
<ul style="list-style-type: none"> • Dotacje, • Wynagrodzenia, uposażenia, składki, • Pozostałe świadczenia rzecz osób fizycznych, • Zakup towarów i usług, • Inne wydatki związane z finansowaniem jednostek budżetowych, • Wydatki związane z realizacją zadań 	<ul style="list-style-type: none"> • Odsetki od zaciągniętych zobowiązań, w tym od kredytów i pożyczek, • Wypłaty będące efektem udzielonych poręczeń i gwarancji 	<ul style="list-style-type: none"> • Inwestycje własne w sektorze publicznym, • Dotacje inwestycyjne udzielone podmiotom spoza sektora publicznego

statutowych

Największa część środków kierowana będzie na wydatki związane z oświatą i wychowaniem, pomoc społeczną i administrację publiczną.

- Oświata i wychowanie

W myśl ustawy o systemie oświaty, gmina ponosi wydatki na:

- ✓ prowadzenie przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów,
- ✓ zapewnienie warunków działania szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki
- ✓ wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie,
- ✓ zapewnienie obsługi administracyjnej, finansowej i organizacyjnej szkół,
- ✓ wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczych, przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych,
- ✓ organizację przewozu dzieci do szkół.

Okolo 85% wydatkowanych środków przeznacza się na wynagrodzenia i pochodne pracowników oświaty.

Biorąc pod uwagę wysokość subwencji oświatowej oraz poziom wydatków w dziale „Oświata i wychowanie” należy stwierdzić, że znaczna część dochodów z tytułu subwencji pokrywa wydatki związane z wynagrodzeniami pracowników oświaty, natomiast pozostałe wydatki spoczywają na organie prowadzącym, czyli na Gminie Sępólno Krajeńskie. Mimo dość wysokiego poziomu subwencji oświatowej nie jest ona wystarczająca na pokrycie wszystkich wydatków w zakresie oświaty. Wynika to z faktu, że wydatki na oświatę obejmują szeroki katalog elementów, czyli nie tylko finansowanie funkcjonowania szkół podstawowych i gimnazjów, ale także m.in.: funkcjonowanie przedszkoli i oddziałów przedszkolnych, dowozy dzieci do szkół, stypendia socjalne dla uczniów oraz funkcjonowanie świetlic terapeutycznych, które nie mogą być finansowane z subwencji, a z budżetu Gminy.

Tabela 37. Wysokość subwencji oświatowej i wydatków na oświatę na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
subwencja oświatowa	8 549 899,00	9 191 013,00	9 273 808,00	9 851 108,00	10 320 816,00
wydatki na oświatę	12 425 662,36	12 898 097,01	12 739 307,03	13 261 670,57	14 625 816,44
Różnica	-3 875 763,36	-3 707 084,01	-3 465 499,03	-3 410 562,57	-4 305 000,44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

W celu ograniczenia wydatków z tego tytułu, można rozważyć możliwość racjonalizacji sieci szkół na terenie Gminy, która w przypadku podjęcia decyzji o zamknięciu kolejnych szkół, pociągnie za sobą zmniejszenia kosztów zatrudnienia nauczycieli czy też kosztów utrzymania budynków szkolnych.

- Pomoc społeczna

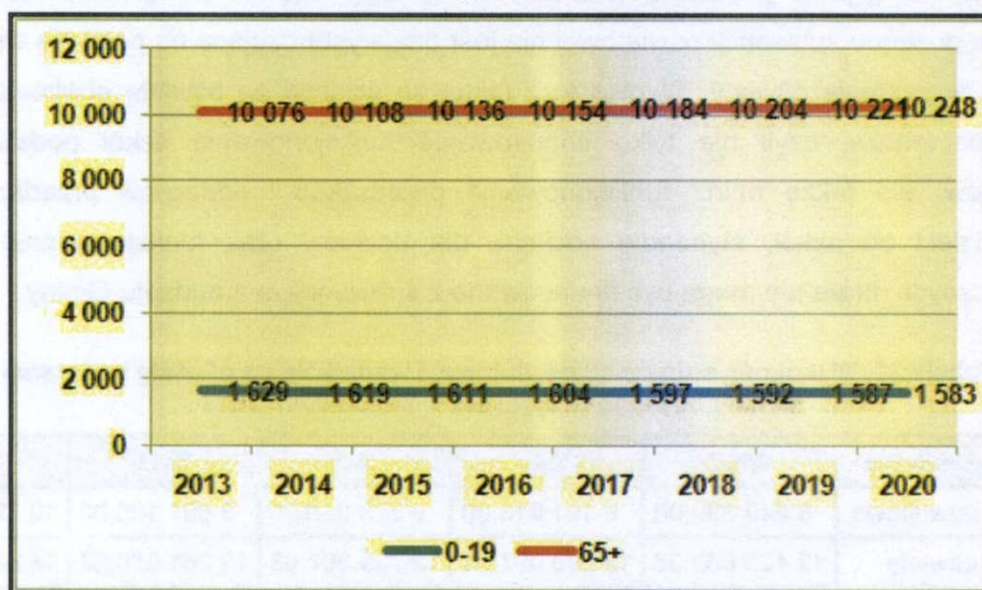
Z ustawy o pomocy społecznej wynika obowiązek Gminy do prowadzenia domów pomocy społecznej, udzielania schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, prowadzenie żłobków.

W Gminie Sępólno Krajeńskie w 2012 r. środki finansowe kierowane na pomoc społeczną stanowiły ok. 22 % całkowitych wydatków Gminy.

Aktualnie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym jest wyższa niż w wieku poprodukcyjnym, jednak stosunek ten corocznie maleje.

W porównaniu z 2008 r., wydatki na pomoc społeczną wzrosły o ok. 15% w 2012 r., co wynikało m.in. ze zmiany przepisów prawa (m.in. Ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, która to doprowadziła do zwiększenia potencjalnej liczby beneficjentów świadczeń alimentacyjnych). Analizując zachodzące zmiany demograficzne należy jednak zakładać, że udział tej grupy wydatków w ogólnej kategorii wydatków będzie wykazywał w dłuższym okresie czasu tendencję rosnącą.

Wykres 26. Prognoza ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Sępólno Krajeńskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

- Administracja publiczna

Z analizy budżetu Gminy Sępólno Krajeńskie w latach 2008 - 2012 wynika, że wydatki na administrację ulegały wahaniom. Ostatecznie, w porównaniu z rokiem 2008 wydatki te zwiększyły się o ponad 16%. W ostatnim roku analizy wydatki związane z administracją publiczną stanowiły 7,12% ogólnych wydatków Gminy Sępólno Krajeńskie. W ramach wydatków na administrację publiczną są ponoszone koszty zatrudnienia pracowników wykonujących zadania w zakresie gospodarki komunalnej, rolnictwa, wodociągów i kanalizacji, utrzymania czystości na terenie Gminy, bieżącego utrzymania dróg jak również koszty zatrudnienia osób realizujących zadania w zakresie administracji rządowej.

Ponadto, należy podkreślić że wzrost wydatków w budżecie na administrację publiczną jest spowodowany nakładaniem nowych zadań na samorządy, które są realizowane ze środków pochodzących z budżetu.

3.5.4. Możliwości zmniejszania wydatków

W celu zmniejszania wydatków Gminy Sępólno Krajeńskie niezbędna jest elastyczna strategia rozwoju poszczególnych dziedzin działalności i zadań Gminy. Pożądany byłby program oszczędnościowy w wydatkach bieżących w każdej dziedzinie finansów Gminy.

Z analizy budżetu wynika, że wydatki inwestycyjne Gminy zdecydowanie łatwiej przewidzieć niż wydatki bieżące, które charakteryzują się o wiele większą zmiennością. Wynika to z faktu, że możliwe jest planowanie inwestycji w perspektywie krótko i długoterminowej, natomiast wydatki bieżące mają różny charakter i bardzo często niektórych z nich nie da się precyzyjnie oszacować w budżecie Gminy.

Gmina Sępólno Krajeńskie powinna przeprowadzić ocenę efektywności gospodarowania środkami finansowymi. Ocena ta pozwoli na określenie optymalnych zadań i sposobów ich finansowania. W przypadku wydatków operacyjnych mogą pojawiać się tendencje polegające na koncentracji środków finansowych na jednej lub dwóch dziedzinach lub na ograniczaniu znacznych środków na inne sektory, co prowadzić może do obniżenia ich standardu. Natomiast jeśli chodzi o wydatki inwestycyjne, władze Gminy powinny wyznaczyć zadania priorytetowe, które w dłuższej perspektywie czasu przyczynią się do podwyższenia jakości życia mieszkańców i rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy Sępólno Krajeńskie. Z uwagi na różnorodność realizowanych przez Gminę zadań, podejmowanie decyzji w zakresie wydatków na ich dokonanie powinno być poprzedzone indywidualną analizą korzyści z uwzględnieniem konsekwencji wynikających z przyjętych wyborów.

W celu racjonalizacji wydatków Gmina w badanym okresie:

- dokonywała termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej,
- racjonalizowała gospodarowanie energią elektryczną (wybór dostawcy w ramach przetargu publicznego),
- dokonywała analizy przychodów i kosztów posiadanego mienia komunalnego celem podejmowania decyzji o sprzedaży bądź zwiększaniu jego wartości,
- terminowo wywiązywała się ze swoich zobowiązań finansowych, korzystając w ten sposób z możliwości umorzenia części zadłużenia i zmniejszenia kosztów obsługi długu,
- korzystała z dofinansowania unijnego przy realizacji wydatków inwestycyjnych,
- jako czynny podatnik podatku VAT w ramach sprzedaży opodatkowanej rozliczała podatek i ponosiła wydatki netto.

W celu racjonalizowania wydatków Gminy Sępólno Krajeńskie rekomenduje się dodatkowo następujące działania:

- prowadzenie efektywnej polityki zatrudnienia adekwatnej do realizowanych zadań,
- analizę inwestycji w celu możliwości dalszego odzyskiwania podatku VAT,
- zwiększenie nakładów finansowych na tereny inwestycyjne w celu zwiększania ich wartości i sprzedaży (np. uzbrajanie terenów inwestycyjnych).

3.5.5. Podsumowanie

Biorąc pod uwagę wysokość budżetu Gminy Sępólno Krajeńskie w poprzednich latach należy stwierdzić, że jego systematyczny wzrost i dążenie do jego równoważenia pozwolił na prowadzenie stabilnej polityki rozwoju Gminy. Działania inwestycyjne podejmowane przez Gminę, w tym te realizowane przy udziale środków unijnych oraz finansowane ze środków zewnętrznych (kredyty, pożyczki) stanowią wymierny efekt rozwoju gospodarczego Gminy i sprzyjają jej promocji. Należy jednocześnie dokonywać ciągłej analizy budżetu celem prowadzenia racjonalnej polityki rozwoju opartej na wydatkach adekwatnych do możliwości dochodowych Gminy.

Budżet Gminy Sępólno Krajeńskie	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
rosnące dochody Gminy	wysokie wydatki na pomoc społeczną
wysokie dochody z tytułu podatku od nieruchomości	zmniejszanie się wydatków majątkowych w wydatkach ogółem
wysokie dochody z podatku dochodowego od osób fizycznych	
nadwyżka budżetowa w 2012r.	

wzrost wydatków inwestycyjnych	
planowanie budżetów zrównoważonych	
korzystanie z dofinansowania ze środków unijnych w realizowanych inwestycjach	

4. Gmina Sępólno Krajeńskie na tle gmin sąsiednich, powiatu sępoleńskiego, województwa kujawsko - pomorskiego i kraju

Dla celów statystycznych, dokonano porównania niektórych parametrów charakteryzujących Gminę Sępólno Krajeńskie w stosunku do:

- gmin sąsiednich,
- powiatu sępoleńskiego,
- województwa kujawsko - pomorskiego,
- kraju.

Należy jednak podkreślić, że analiza ta służy jedynie do celów statystycznych i nie uwzględnia ona uwarunkowań mających wpływ na rozwój każdej z analizowanej jednostki terytorialnej.

Analizy porównawczej dokonano dla następujących czynników:

- demografia (liczba mieszkańców, przyrost naturalny, saldo migracji, struktura wiekowa mieszkańców,),
- powierzchnia i gęstość zaludnienia,
- bezrobocie,
- działalność gospodarcza,
- wyposażenie w infrastrukturę techniczną,
- mieszkalnictwo,
- dochody budżetowe (ogółem, struktura dochodów, dotacje, subwencje),
- wydatki budżetowe.

DEMOGRAFIA

Analizując ludność Gminy Sępólno Krajeńskie na tle gmin sąsiednich należy zauważyć, że zajmuje ona pierwszą pozycję pod względem liczebności czterech gmin powiatu sępoleńskiego, z którymi sąsiaduje (tj. Gminy Więcbork, Gmina Sośno, Gmina Kamień Krajeński) – 38,64% ludności powiatu sępoleńskiego w 2012 r. Analizując natomiast udział liczby ludności Gminy Sępólno Krajeńskie na tle kraju należy zauważyć, że zajmuje ona

dopiero 5 pozycję w porównaniu do wszystkich gmin sąsiednich. Pod względem struktury płci w analizowanej Gminie, podobnie jak i w Gminie Więcbork, Gostycyn oraz Debrzno, odnotowano większą liczbę kobiet niż mężczyzn.

Tabela 38. Liczba ludności na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie w stosunku do ludności kraju, województwa, powiatu oraz gmin sąsiednich w 2012 r.

Wyszczególnienie	liczba mieszkańców			% udział w liczbie ludności powiatu sępoleńskiego	% udział w liczbie ludności kraju
	mężczyźni	kobiety	Razem		
POLSKA	18 649 334	19 883 965	38 533 299	-	-
KUJAWSKO - POMORSKIE	1 016 161	1 080 243	2 096 404	-	5,44%
POWIAT SĘPOLEŃSKI	20 774	20 915	41 689	-	0,11%
Gmina Więcbork	6 673	6 711	13 384	32,10%	0,03%
Gmina Sośno	2 674	2 491	5 165	12,39%	0,01%
Gmina Kamień Krajeński	3 564	3 466	7 030	16,86%	0,02%
Gmina Sępólno Krajeńskie	7 863	8 247	16 110	38,64%	0,04%
Gmina Kęsowo	2 291	2 204	4 495	-	0,012%
Gmina Gostycyn	2 627	2 637	5 264	-	0,014%
Gmina Lipka	2 876	2 797	5 673	-	0,015%
Gmina Debrzno	4 585	4 716	9 301	-	0,02%

(1) – gmina miejska

(2) – gmina wiejska

(3) – gmina miejsko-wiejska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Tabela 39. Gęstość zaludnienia na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie, gmin sąsiednich, powiatu, województwa i kraju w 2012 r.

Wyszczególnienie	powierzchnia [km ²]	gęstość zaludnienia
------------------	---------------------------------	---------------------

POLSKA	312 679,00	123,2
KUJAWSKO - POMORSKIE	17 971,34	116,7
POWIAT SĘPOLEŃSKI	791,00	52,7
Gmina Więcbork	236,00	56,7
Gmina Sośno	163,00	31,7
Gmina Kamień Krajeński	163,00	43,1
Gmina Sępólno Krajeńskie	229,00	70,3
Gmina Kęsowo	109,00	41,2
Gmina Gostycyn	136,00	38,7
Gmina Lipka	191,00	29,7
Gmina Debrzno	224,00	41,5

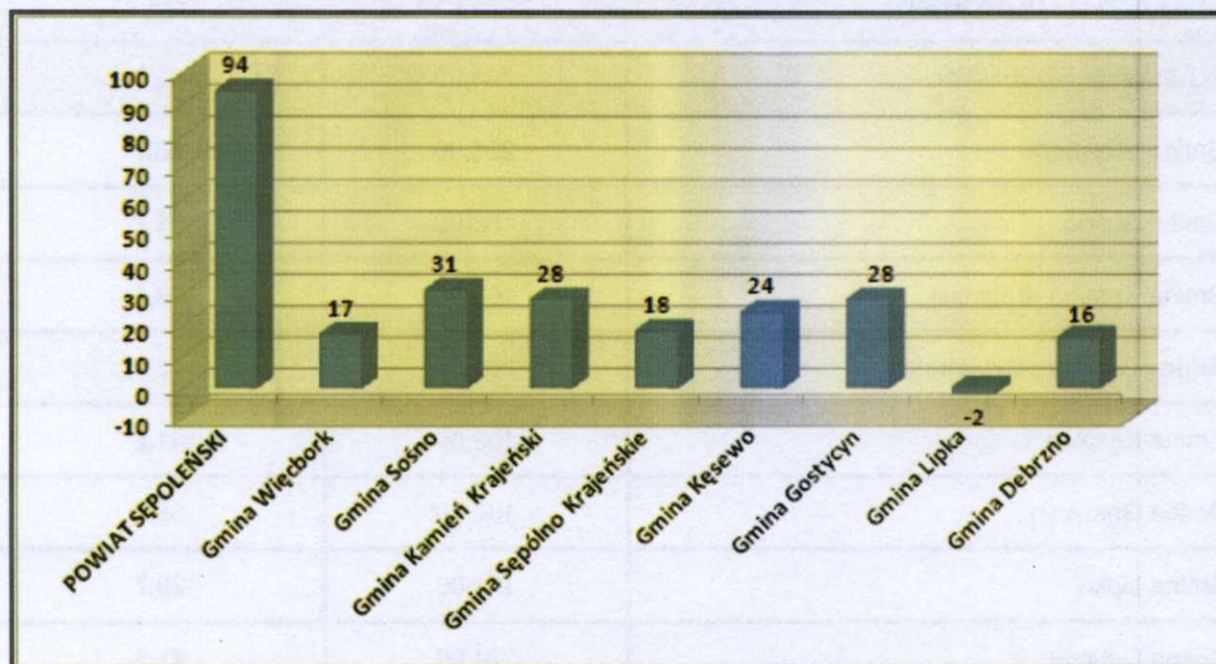
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

POWIERZCHNIA I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

Powierzchnia Gminy Sępólno Krajeńskie to 229,00 km², co stanowi 28,95% powierzchni powiatu sępoleńskiego.

Gęstość zaludnienia na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie wynosi ok. 70,3 osób/km². Natomiast gęstość zaludnienia na terenie powiatu sępoleńskiego kształtuje się na poziomie 52,7 osoby/km², województwa kujawsko - pomorskiego 116,7 osób/km² oraz kraju 123,2 osoby/km². Pod względem gęstości zaludnienia, Gmina Sępólno Krajeńskie jest gminą o największej gęstości zaludnienia w stosunku do wszystkich gmin sąsiednich. Wynika to przede wszystkim z niewielkiej powierzchni Gminy oraz stosunkowo dużej liczby osób ją zamieszkujących.

Wykres 27. Przyrost naturalny na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie na tle gmin sąsiednich - 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 40. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Sępólno Krajeńskie oraz saldo migracji na tle jej otoczenia – 2012 r.

Wyszczególnienie	struktura wiekowa mieszkańców (osoba)				saldo migracji
	wiek przedprodukcyjny	wiek produkcyjny	wiek poprodukcyjny	liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 1 osobę w wieku produkcyjnym	
POLSKA	18,3	63,9	17,8	0,28	-6617
KUJAWSKO - POMORSKIE	18,8	64,1	17,1	0,27	-206
POWIAT SĘPOLEŃSKI	8792,0	26356,0	6541,0	0,25	-100
Gmina Więcbork	2862,0	8323,0	2199,0	0,26	-35
Gmina Sośno	1122,0	3264,0	779,0	0,24	-36
Gmina Kamień Krajeński	1535,0	4486,0	1009,0	0,22	-16
Gmina Sępólno Krajeńskie	3273,0	10283,0	2554,0	0,25	-13
Gmina Kęsowo	1000,0	2902,0	593,0	0,20	-16
Gmina Gostycyn	1155,0	3351,0	758,0	0,23	-19
Gmina Lipka	1262,0	3647,0	764,0	0,21	-3
Gmina Debrzno	1976,0	5911,0	1414,0	0,24	-42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 1 osobę w wieku produkcyjnym w Gminie Sępólno Krajeńskie kształtowała się w 2012 r. na poziomie 0,25. Wskaźnik ten jest mniejszy w porównaniu do wskaźnika obciążenia demograficznego kraju (0,28 osób), województwa (0,27 osób) oraz równy dla powiatu sępoleńskiego (0,25 osoby). W każdej z analizowanych gmin sąsiednich najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym, a następnie osoby w wieku poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym.

Badając **saldo migracji** gmin sąsiednich należy zauważyć, że Gmina Sępólno Krajeńskie odnotowała 6 najwyższe ujemne saldo migracji, można domniemać, że jest to przyczyną wysiedlania się mieszkańców. Ujemne saldo migracji zanotowano we wszystkich gminach sąsiednich.

BEZROBOCIE

Analizując udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Sępólno Krajeńskie w 2012 r. na tle jej otoczenia należy stwierdzić, że jest on jednym z niższych udziałów w stosunku do gmin sąsiednich. Na takim samym poziomie kształtuje się Gmina Więcbork. Im mniejszy wskaźnik tym lepiej, gdyż oznacza to znaczną przewagę liczby osób pracujących nad liczbą osób bezrobotnych.

Tabela 41. Bezrobocie na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie w 2012 r. na tle jej otoczenia

Wyszczególnienie	bezrobocie - liczba osób			udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
	mężczyźni	kobiety	razem	
POLSKA	1 037 629	1 099 186	2 136 815	8,7
KUJAWSKO - POMORSKIE	68 340	80 499	148 839	11,1
POWIAT SĘPOLEŃSKI	1 563	1 952	3 515	0,03
Gmina Więcbork	523	596	1 119	0,1
Gmina Sośno	181	220	401	0,2
Gmina Kamień Krajeński	220	350	570	0,2
Gmina Sępólno Krajeńskie	639	786	1 425	0,1
Gmina Kęsowo	224	232	456	0,3
Gmina Gostycyn	224	232	456	0,3

Gmina Lipka	176	230	406	0,2
Gmina Debrzno	391	525	916	0,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Analizując liczbę przedsiębiorstw sektora prywatnego na 1000 mieszkańców, na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie w 2012 r. należy zauważyć, że jest ona:

- jedną z najwyższych w stosunku do gmin sąsiednich
- wyższa w stosunku do powiatu sępoleńskiego oraz niższa w stosunku do województwa kujawsko - pomorskiego i kraju.

Tabela 42. Działalność gospodarcza na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie na tle jej otoczenia w 2012 r.

Wyszczególnienie	przedsiębiorstwa	
	liczba przedsiębiorstw prywatnych	liczba przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców
POLSKA	3 851 828	100
KUJAWSKO - POMORSKIE	182 059	87
POWIAT SĘPOLEŃSKI	2 826	68
Gmina Więcbork	910	68
Gmina Sośno	325	63
Gmina Kamień Krajeński	439	62
Gmina Sępólno Krajeńskie	1 152	72
Gmina Kęsowo	204	45
Gmina Gostycyn	343	65
Gmina Lipka	289	51
Gmina Debrzno	582	63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Analizując liczbę przedsiębiorstw sektora prywatnego na 1000 mieszkańców, na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie w 2012 r. należy zauważyć, że jest ona:

- jedną z najwyższych w stosunku do gmin sąsiednich
- wyższa w stosunku do powiatu sępoleńskiego oraz niższa w stosunku do województwa kujawsko - pomorskiego i kraju.

WYPOSAŻENIE W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNA

Długość sieci wodociągowej na 1 km² powierzchni Gminy Sępólno Krajeńskie w 2012 r. wynosiła 0,873 km i była mniej korzystniejsza w stosunku do Polski, województwa kujawsko - pomorskiego. Długość sieci wodociągowej jest korzystniejsza w stosunku do powiatu sępoleńskiego, Gminy Sośno, Gminy Kamień Krajeński, Gminy Gostycyn, Gminy Lipka, Gminy Zakrzewo oraz Gminy Debrzno. Pozostałe jednostki terytorialne charakteryzowały się wyższym wskaźnikiem długości sieci na km² powierzchni (Gmina Więcbork i Gmina Kęsowo). Analizując natomiast długość sieci kanalizacyjnej na 1 km² powierzchni Gminy w 2012 r. (0,229 km) należy zauważyć, że była ona najmniejsza w stosunku do Polski, województwa kujawsko - pomorskiego, ale wyższa w stosunku do powiatu sępoleńskiego. Należy jednak zauważyć, że Gmina Sępólno Krajeńskie jak i pozostałe gminy sąsiednie są w większym stopniu zwodociągowane niż skanalizowane.

Tabela 43. Wyposażenie Gminy Sępólno Krajeńskie w infrastrukturę techniczną na tle jej otoczenia – sieć wodociągowa i kanalizacyjna w 2012 r.

Wyszczególnienie	Kanalizacja		Wodociąg	
	długość sieci czynnej	długość sieci na km ² powierzchni	długość sieci rozdzielczej	długość sieci na km ² powierzchni
POLSKA	125 580,6	0,402	283 102,5	0,905
KUJAWSKO - POMORSKIE	6 959,4	0,387	22 133,2	1,232
POWIAT SĘPOLEŃSKI	166,3	0,210	641,5	0,811
Gmina Więcbork	18,5	0,078	210,0	0,890
Gmina Sośno	43,5	0,267	133,5	0,819
Gmina Kamień Krajeński	51,9	0,318	98,1	0,602
Gmina Sępólno Krajeńskie	52,4	0,229	199,9	0,873
Gmina Kęsowo	63,9	0,586	138,2	1,268
Gmina Gostycyn	53,9	0,396	99,5	0,732
Gmina Lipka	29,4	0,154	83,3	0,436

Gmina Debrzno	74,3	0,332	122,8	0,548
---------------	------	-------	-------	-------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

MIESZKALNICTWO

Liczba mieszkań na 1 mieszkańca Gminy Sępólno Krajeńskie w 2010 r. kształtowała się na poziomie 0,29 i była jedną z najwyższych w stosunku do analizowanych jednostek (tylko województwo kujawsko – pomorskie, kraj oraz Gmina Debrzno miała wyższą liczbę mieszkań przypadających na 1 mieszkańca). Pozostałe jednostki charakteryzowały się w 2010 r. niższą od analizowanej jednostki samorządu terytorialnego liczbą mieszkań na 1 mieszkańca. Oznacza to, że w Gminie Sępólno Krajeńskie jedno mieszkanie zamieszkuje więcej osób niż w pozostałych gminach sąsiednich. Analizując natomiast przeciętną powierzchnię mieszkania należy zauważyć, że w przypadku Gminy Sępólno Krajeńskie, średnia powierzchnia mieszkania w Gminie jest jedną z wyższych średnich w stosunku do analizowanych jednostek (jedynie Gmina Kęsowo, Gmina Gostycyn, Gmina Lipka posiadają wyższą średnią powierzchni mieszkania).

Tabela 44. Mieszkalnictwo na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie w 2010 r. na tle jej otoczenia

Wyszczególnienie	Mieszkania			
	liczba mieszkań w gminie	powierzchnia mieszkań	liczba mieszkań na 1 mieszkańca	przeciętna pow. mieszkania
POLSKA	13 422 011	951 184 261	0,35	70,9
KUJAWSKO - POMORSKIE	698 422	46 794 235	0,33	67,0
POWIAT SĘPOLEŃSKI	11 752	868 820	0,28	73,9
Gmina Więcbork	3 722	269 671	0,28	72,5
Gmina Sośno	1 378	102 650	0,27	74,5
Gmina Kamień Krajeński	1 915	139 085	0,27	72,6
Gmina Sępólno Krajeńskie	4 737	357 414	0,29	75,5
Gmina Kęsowo	1 117	93 543	0,25	83,7
Gmina Gostycyn	1 434	120 560	0,27	84,1
Gmina Lipka	1 624	128 968	0,29	79,4
Gmina Debrzno	2 932	199 369	0,32	68,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

DOCHODY BUDŻETOWE

Pod względem udziału dochodów własnych w dochodach ogółem Gminy Sępólno Krajeńskie w 2012 r. (44,70%), należy zauważyć, że jest on wyższy niż w powiecie sępoleńskim, ale niż w województwie kujawsko - pomorskim i w Polsce. Dochody na 1 mieszkańca Gminy Sępólno Krajeńskie w 2012 r. wynosiły 3 170,39 zł i kształtowały się na niższym poziomie w stosunku do kraju i województwa kujawsko – pomorskiego. Natomiast w stosunku do pozostałych gmin powiatu sępoleńskiego, dochody na 1 mieszkańca Gminy Sępólno Krajeńskiego są niewiele wyższe, a w odniesieniu do pozostałych gmin sąsiadujących znajdują się na porównywalnym poziomie (jedynie dwie gminy sąsiadujące wykazują zdecydowanie wyższe dochody na 1 mieszkańca – Gmina Kęsowo i Debrzno). Natomiast dochody własne na 1 mieszkańca Gminy Sępólno Krajeńskie na poziomie 1 417,27 zł kształtowały się na trzecim miejscu w analizowanej grupie porównawczej (gmin sąsiadujących).

Tabela 45. Struktura dochodów budżetu Gminy Sępólno Krajeńskie w 2012 r. na tle jej otoczenia

Wyszczególnienie	Dochody				
	dochody ogółem	dochody własne	udział dochodów własnych w dochodach ogółem	dochody na 1 mieszkańca	dochody własne na 1 mieszkańca
POLSKA	139 654 496 424,08	73 930 532 947,20	52,94%	3 624,25	1 918,61
KUJAWSKO - POMORSKIE	6 807 057 308,00	3 335 193 881,61	49,00%	3 247,02	1 590,91
POWIAT SĘPOLEŃSKI	50 047 061,23	12 446 445,43	24,87%	1 200,49	298,55
Gmina Więcbork	38 965 387,66	13 223 015,36	33,94%	2 911,34	987,97
Gmina Sośno	15 209 738,09	3 319 356,26	21,82%	2 944,77	642,66
Gmina Kamień Krajeński	21 409 864,89	7 305 738,89	34,12%	3 045,50	1 039,22
Gmina Sępólno Krajeńskie	51 074 927,82	22 832 186,31	44,70%	3 170,39	1 417,27
Gmina Kęsowo	22 260 972,43	10 229 110,64	45,95%	4 952,39	2 275,66
Gmina Gostycyn	17 127 276,76	5 046 188,88	29,46%	3 253,66	958,62

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SĘPÓLNO KRAJEŃSKIE NA LATA 2014 - 2020

Gmina Lipka	17 834 143,58	5 697 798,34	31,95%	3 143,69	1 004,37
Gmina Debrzno	39 847 233,58	17 720 866,16	44,47%	4 284,19	1 905,26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

W tabeli 46 szczegółowo przedstawiono strukturę dochodów własnych Gminy Sępólno Krajeńskie w 2012 r. na tle gmin sąsiednich, powiatu sępoleńskiego, województwa kujawsko – pomorskiego oraz kraju.

Tabela 46: Struktura dochodów własnych Gminy Sępólno Krajeńskie w 2012 r. na tle gmin sąsiednich, powiatu sępoleńskiego, województwa kujawsko – pomorskiego oraz kraju.					
Gmina	Dotacje budżetowe	Dotacje celowe	Dochody z majątku	Dochody z usług	Dochody z działalności gospodarczej
Gmina Lipka	17 834 143,58	5 697 798,34	31,95%	3 143,69	1 004,37
Gmina Debrzno	39 847 233,58	17 720 866,16	44,47%	4 284,19	1 905,26
Powiat sępoleński					
Województwo kujawsko – pomorskie					
Kraj					

Tabela 46. Struktura dochodów własnych Gminy Sępólno Krajeńskie w 2012 r. na tle jej otoczenia

Wyszczególnienie	Udział dochodów własnych							
	podatek od nieruchomości	% udział	podatek rolny	% udział	podatek od środków transportu	% udział	wpływy z usług	% udział
POLSKA	17 602 654 354,94	23,81%	1 545 893 811,90	2,09%	916 757 438,69	1,24%	5 264 270 563,87	7,12%
KUJAWSKO - POMORSKIE	851 285 467,33	25,52%	78 798 138,22	2,36%	40 177 396,23	1,20%	188 118 187,30	5,64%
POWIAT SĘPOLEŃSKI	11 570 177,53	92,96%	4 316 745,72	34,68%	490 197,99	3,94%	1 398 560,20	11,24%
Gmina Więcbork	3 567 813,02	26,98%	1 150 782,99	8,70%	132 865,59	1,00%	283 386,71	2,14%
Gmina Sośno	548 682,65	16,53%	1 132 184,61	34,11%	21 350,00	0,64%	170 965,57	5,15%
Gmina Kamień Krajeński	1 649 268,95	22,57%	999 733,03	13,68%	75 557,00	1,03%	273 136,21	3,74%
Gmina Sępólno Krajeńskie	5 804 412,91	25,42%	1 034 045,09	4,53%	260 425,40	1,14%	671 071,71	2,94%
Gmina Kęsowo	476 544,70	4,66%	664 093,80	6,49%	28 151,10	0,28%	4 216,00	0,04%
Gmina Gostycyn	684 018,91	13,56%	787 744,07	15,61%	26 087,00	0,52%	306 632,07	6,08%
Gmina Lipka	1 321 233,66	23,19%	864 795,16	15,18%	59 177,00	1,04%	758 479,56	13,31%
Gmina Debrzno	1 939 786,11	10,95%	1 370 040,22	7,73%	98 538,80	0,56%	516 538,47	2,91%

Wyszczególnienie	Udział dochodów własnych
------------------	--------------------------

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SĘPÓLNO KRAJEŃSKIE NA LATA 2014 - 2020

	wpływy z podatku od osób fizycznych	% udział	udział w podatku od osób prawnych	% udział	dochody z majątku	% udział
POLSKA	26 486 277 828,00	35,83%	2 251 656 704,86	3,05%	6 429 549 953,65	8,70%
KUJAWSKO - POMORSKIE	1 147 073 879,00	34,39%	79 346 635,61	2,38%	247 983 222,28	7,44%
POWIAT SĘPOLEŃSKI	11 817 106,00	94,94%	391 723,93	3,15%	4 158 527,40	33,41%
Gmina Więcbork	3 867 592,00	29,25%	110 746,46	0,84%	703 256,86	5,32%
Gmina Sośno	883 014,00	26,60%	3 727,42	0,11%	75 855,80	2,29%
Gmina Kamień Krajeński	1 704 066,00	23,33%	31 516,40	0,43%	424 206,36	5,81%
Gmina Sępólno Krajeńskie	5 362 434,00	23,49%	245 733,65	1,08%	891 732,13	3,91%
Gmina Kęsowo	1 035 035,00	10,12%	8 852,67	0,09%	115 866,02	1,13%
Gmina Gostycyn	1 169 980,00	23,19%	6 546,77	0,13%	170 142,45	3,37%
Gmina Lipka	1 637 147,00	28,73%	52 445,60	0,92%	173 082,91	3,04%
Gmina Debrzno	2 534 363,00	14,30%	26 285,89	0,15%	134 895,69	0,76%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Tabela 47. Subwencje w budżecie Gminy Sępólno Krajeńskie w 2012 r. na tle jej otoczenia

Wyszczególnienie	Subwencje		
	wysokość	udział % w dochodach ogółem	na 1 mieszkańca
POLSKA	37 929 588 642,00	27,16%	984,33
KUJAWSKO - POMORSKIE	2 085 081 303,00	30,63%	994,60
POWIAT SĘPOLEŃSKI	48 891 511,00	97,69%	1 172,77
Gmina Więcbork	16 214 236,00	41,61%	1 211,46
Gmina Sośno	7 866 072,00	51,72%	1 522,96
Gmina Kamień Krajeński	9 215 199,00	43,04%	1 310,84
Gmina Sępólno Krajeńskie	15 596 004,00	30,54%	968,09
Gmina Kęsowo	7 428 455,00	33,37%	1 652,60
Gmina Gostycyn	8 129 443,00	47,46%	1 544,35
Gmina Lipka	7 837 594,00	43,95%	1 381,56
Gmina Debrzno	12 557 947,00	31,52%	1 350,17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

W przypadku udziału subwencji ogólnej w dochodach ogółem Gminy Sępólno Krajeńskie w 2012 r. (30,54%) na tle jej otoczenia należy stwierdzić, że kształtuje się on poniżej średniej subwencji dla powiatu sępoleńskiego, województwa kujawsko - pomorskiego natomiast powyżej dla średniej dla kraju. Należy jednak zauważyć, że udział subwencji w budżecie Gminy Sępólno Krajeńskie, w porównaniu z innymi gminami kształtuje się na zdecydowanie niższym poziomie, jedynie w budżecie Gminy Kęsowo oraz Gminy Debrzno ten udział jest porównywalny, na poziomie ok. 33%. Średni udział subwencji w ogólnych dochodach budżetu gminy wskazuje na nieznaczne uzależnienie gminy od środków zewnętrznych udzielanych przez Państwo, a tym samym na samodzielność finansową.